

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izšaja vsak štetek. Naročnina letno 60 din na mesec ali 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok poseba. Polt. šik. rač. 17.153. Telefon 45-86

ŽIVEL KRALJ PETER II.



PROGLAS SRBOM, HRVATOM IN SLOVENCEM

Beograd, 27. marca. Davi je bil izdan naslednji proglas na narod:

V tem težkem trenutku za naš narod sem se odločil, da prevzamem v svoje roke kraljevsko oblast. Kraljevi namestniki, ki so razumeli moje upravičene pobude, so takoj sami podali ostavko. Moja zvesta vojska in mornarica sta se mi takoj stavili na razpolago in že izpolnjujeta moja povelja.

Pozivam vse Srbe, Hrvate in Slovence, da se zberejo okrog prestola. To je najzanesljivejši način, da se v teh težkih razmerah ohrani red na znotraj in mir na zunaj. Mandat za sestavo vlade sem dal armijskemu generalu Dušanu S. Simoviću.

Z vero v Boga in v bodočnost Jugoslavije pozivam vse državljane in vse oblasti v državi, da izpolnjujejo svojo dolžnost do kralja in domovine.

PETER II.

Pozdravna brzojavka

Njegovemu Veličanstvu kralju Petru II.
Beograd

Jugoslovansko učiteljsko združenje, sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, pošilja Vašemu Veličanstvu ob prevzemu kraljevske oblasti izraze neomajne vdanosti in zvestobe z zagotovilom, da smo pripravljeni na vse žrtve za obrambo časti in neodvisnosti Jugoslavije.

Predsednik: Metod Kumelj. Tajnik: Drago Supančič.

Seznam novih ministrov

Beograd, 27. marca. Mandatar krone, armadni general Dušan Simović, je sestavil sledeči seznam članov vlade:

Predsednik vlade general Dušan Simović,
prvi podpredsednik dr. Vladko Maček,
drugi podpredsednik prof. Slobodan Jovanović,
zunanj minister dr. Momčilo Ninčić,

vojni minister armadni general Bogoljub Ilić,
gradbeni minister dr. Franc Kulovec,
notranji minister dr. Srdjan Budisavljević,
finančni minister dr. Juraj Šutej,
minister za trgovino in industrijo dr. Ivan Andres,
minister za pravosodje dr. Boža Marković,
prosvetni minister Miša Trifunović,
minister za gozdove in rudnike dr. Džafer Kulenović,
kmetijski minister dr. Branko Čubrić,
prometni minister Bogoljub Jevtić,
minister za socialno politiko in ljudsko zdravje Milan Grol,
minister za PTT dr. Josip Torbar,
minister za prehrano Sava Kosanović,
minister za ljudsko telesno vzgojo Bogoljub Ilić,
ministri brez listnice M. Daković, Jovo Banjanin, Bariša Smoljan, dr. Milan Gavrilović, dr. Miha Krek.

Za svobodo

Svoboda je največja dobrina vsakega posameznika — svoboda je najvišja pridobitev vsakega naroda. Visoko jo cenijo narodi, ki jo uživajo, in v njeno obrambo so pripravljene doprinesati največje žrtve — še mnogo več pa bi zanjo žrtvovali tisti, ki zaman po njej hrepenijo.

Zgodovina — učiteljica življenja — nam od prvega obstanka narodov opisuje nešteto primerov junaške požrtvovalnosti narodov in nešteti posamezniki, ki so šli za obrambo svobode. Čas je izbrisal stoletja in tisočletja, toda zgodovina je ohranila svetel spomin vsem tistim, ki so se nesebično žrtvovali v borbi za svobodo narodov.

Junaški Leonida je s peščico Spartancev zastavil pot ogromni perzijski vojski, ki je ogrožala svobodo Sparte in ostalih tedanjih grških držav. In tisočletja niso mogla izbrisati napisa nad grobovi teh junaških branilcev svobode »... ker tako je veleval domovine ukaz«. — V zgodovini pa je ostalo zapisano tudi ime Efiialta, ki je tem junakom izkopal grob.

Ni nam treba iskati dokazov le v stari grški zgodovini — dovolj svetlih vzorov je zabeleženih tudi v zgodovini Jugoslovancev. Malokateri narod je toliko žrtvoval in toliko krvavel za svobodo kakor naš.

Ljudevit Posavski je hotel očuvati svobodo svoji domovini. Prvi je za Samom poskušal združiti Jugoslovane v borbi proti tuji invaziji. Boril se je junaško, a končno podlegel veliki premoči, padel je kot svetla žrtev borbe za svobodo.

Kosovo polje! — Sredi ogromnega števila grobov je visok obelisk in na njem edini napis »Borcima za krst častni i slobodu zlatnu«. Ali ni v tem jedrnatem napisu dovolj jasno obeležena veličina žrtve, ki so jih doprinesli: car Lazar, Miloš Obilić, Jug Bogdan z 9 Jugovići, Toplica Milan in tisoči borcev za svobodo? Ustno izročilo jim je v narodni pesmi ohranilo spomin, kakršnega niso zapustili niti najmočnejši vladarji. Ostal pa je tudi spomin na Vuka Brankovića.

V zgodovini — narodni in umetni pesmi — je ostalo zapisano junaštvo Nikolaja Šubića Zrinskega in njegovih junakov iz Sigeta. Borili so se za svobodo, in še danes spominja besedilo pesmi »... za domovinu mrijeti kolika slast«, da ti junaki niso prav nič pomišljali, ko je domovina terjala od njih največje žrtve.

Za svobodo — za rešitev izpod težkega fevdalnega jarma so se skupno borili slovenski in hrvaški kmetje. Umirali so za svobodo — a Matija Gubec je bil kronan z žarečo železno krono, ki je bila simbol novega, še težjega jarma, ki ga je fevdalna gospoda naložila slovenskemu in hrvaškemu kmetu. Toda v zgodovini in med ljudstvom je ostal neizbrisno zapisan spomin na borbo »za staro pravdo«, kajti pravica je končno le zmagala.

Karadorde je videl in sam občutil trpljenje, ki ga je moral prenašati srbski narod. In prav to ga je podžgalo, da se je odločil na nenaklonjeno borbo, na borbo za svobodo. Ni mu bilo mar žrtve, ni vprašal za težave — njegovo odločnost je dvigala želja po svobodi in skupno s svojimi junaki je ustvarjal čuda. Pasti je moral kot žrtev borbe za neodvisnost svojega naroda.

In Peter Mrkonjić s svojimi junaki iz Bosne — leto 1912. — svetovna vojna — albansko Golgota — Dobruža — Solun in še nešteto drugih poglavij iz zgodovine Jugoslovancev — ali niso to mogočni mejniki borbe za svobodo našega naroda, za katerih postavitev so bile potrebne neštete in neprecenljive žrtve. Take žrtve pa more doprinesati narod le v trenutkih, ko gre za njegov obstoj, za njegovo neodvisnost, za njegovo svobodo. Razen v zgodovinskih analih pa ostane med narodom stoletja ohranjen spomin na junake, ki se niso plašili žrtve, ki so umirali za svobodo domovine.

Zgodovina je učiteljica življenja. Pokaže nam v najresničnejši luči tisočletno borbo posameznih narodov za svobodo in neodvisnost, pokaže nam pa tudi, kako je končno vedno zmagovala pravica nad krivico. Že davno se je dogajalo vse to, kar smo samo v nekaterih primerih omenili zgoraj. Mnogo stoletij že krije zemlja trupla tistih, ki so se žrtvovali za domovino, ki so umirali za svobodo, toda njihov spomin je ostal živ.

In ravno v sedanjih težkih in resnih časih mora učiteljstvo še s prav posebnim poudarkom naglašati v šoli in med narodom neizmerne in neprecenljive žrtve, ki so jih doprinesli mnogi posamezniki in celi narodi prav zaradi tega, da so si ohranili ali pa priborili svobodo.

Za svobodo ni bila nobena žrtev prevelika in pretežka — za svobodo moramo biti tudi v bodoče pripravljeni žrtvovati vse, prav vse!

Vznemirjevalci

Naša država ni v vojni. Do sedaj jo je zajela samo živčna vojna, ki se tudi pri nas bojuje z vso silitostjo in to na vsej fronti, na zunanji, v zaledju, posebno pa po kavarnah in uradih in celo v družinskih krogih. Vojskovodje te vojne so razni plačani agitatorji, ki pa prepuščajo izvajanje raznim vznemirjevalcem, katerih je med nami več kot preveč. Goriva prilivajo razne radioodajne postaje. V tem pogledu smo do sedaj preživeli nekako dve ofenzivi, eno lansko leto, drugo pa prav v mesecu marcu.

Če točno analiziramo izid ofenziv, moramo žal ugotoviti, da smo kot narod obe izgubili. To je žalostno dejstvo, ki precej ponižuje naše narodno dostojanstvo. Kje je oni duševni mir, ki ga tako potrebuje naš narod prav sedaj v tem času, ko bi morali zaposliti prav vse sile in moči poedincev? Koliko del in akcij je bilo opuščenih prav sedaj, ko bi morali v delu napeti vse sile? Vse to je dosegla živčna vojna.

Naše časopisje je o vsem tem že mnogo pisalo, napovedovalo so se celo zelo strogi ukrepi proti raznašalcem raznih vznemirjačih vesti. Toda tudi tu smo ostali samo na pol poti.

Čudovita je narava nekaterih naših ljudi, tudi med izobraženci! O tej naravi bi se dala napisati cela psihološka študija. Notranja žilica jim ne da miru. Cele ure presedijo pred radioaparatom ter vlečejo na ušesa vse mogoče besede, nato kombinirajo vse možnosti in vznemirjevalec je pečen. Komaj že čaka, da nastopi v družbi, kjer vam servira svoje najnovejše zaupne informacije iz najzanesljivejšega vira, napovedujoč točno dogodke, ki se bodo vsak čas odigrali. Zal le prevečkrat najdejo sebi enake duše, ki dodajajo še svoje izsledke, in senzacija gre med narod in opravljajo svoje razdiralno delo.

Odveč bi bilo razpravljati še nadalje o teh ljudeh in o posledicah njihovega početja. V spomin mi prihaja moja lanska pot v šolo. Srečaval sem kmete na polju, ki so me v skrbnih vpraševanjih, če se jim splača saditi in sejati, Marsikateri mi je sam odgovoril: »Sejem, gospod, žel pa najbrže ne bom!« Drugod pa so se odigrali celo tragično-komični primeri. Na Kobanskem so ob meji gradili novo šolo. Ko je nekoga dne prišel na stavbišče vodja gradnje, ni našel niti enega delavca. Vse je bilo pobegnilo, ker je nek vznemirjevalec raz-

širil vest, da sovražnik že koraka v našo deželo, če ne pa bo vsak čas vkorakal. V tem kraju so prišli nekoč v šolo samo trije učenci, ker je nekdo razširil vest, da bodo tega dne odpeljali vse otroke daleč v Bosno. Z drugega konca naše meje pa se spominjam obrtnika, ki je hodil mesce samo z eno srajco, ker je vse drugo odposlal nekam v notranjost. Pa koliko je še takih primerov! Žetev vznemirjevalcev je bila takrat obilna!

Cemu pišem te vrstice v naše glasilo? Preprosti narod ima v nas uprte oči in naša dolžnost je, da uporabljamo ves svoj vpliv za gašenje ognja, ki ga širijo vznemirjevalci.

Pri tem pa si moramo sami biti na jasnem:

Vsaka govornica je plod propagande in fantazije, ker danes niti politiki ne morejo vedeti, kaj se bo zgodilo jutri na bojnem polju. Vsak datum je izmišljen, ker za datume danes ne ve nihče. Če pa kdo zanje ve, jih ne bo pripovedoval našim vznemirjevalcem.

Nikdar in nikoli naj ne pade v naših vrstah sklep: tega sedaj ne bomo izvedli, to bomo preložili, ker danes niso časi za to. Prav danes je naša dolžnost, da vprežemo vse svoje sile v delo. In če bi se res kaj zgodilo, naj nas dogodek najde pri delu.

Poskrbimo vsi za to, da bo narod enkrat moral reči: učiteljstvo je bilo na svojem mestu.

Ragol,

Dosebina:

Proglas Srbom, Hrvatom in Slovincem.

Pozdravna brzojavka.

Seznam novih ministrov.

Za svobodo.

Vznemirjevalci.

Tarejo nas skrbi, zato vprašujemo.

LISTEK: Patriot. — Nova knjiga Slovenske šolske matice »Navodila za opazovanje učencev«.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Mladinska matica. — Učiteljski pravnik. — Stanovska organizacija JUU. — Šolski radio. — Naša gospodarska organizacija. — Novosti na knjižnem trgu.